

30 juli 2026

s.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till s.sof@regeringskansliet.se
Diarienummer S2026/00236

FSS remissvar angående Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) har från Socialdepartementet fått remiss avseende betänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8). Remissvaret ska ha kommit in till Socialdepartementet senast den 10 augusti 2026.

Om FSS

FSS är en partipolitiskt obunden förening som företräder cirka 400 socialchefer i landet. Utifrån professionell kunskap, erfarenhet och forskning verkar föreningen för utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst och en socialt hållbar välfärd. FSS arbete tar sin utgångspunkt i socialtjänstlagens portalparagraf, barnkonventionen samt principen om alla människors lika värde.

Sammanfattande ställningstagande

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. Förslagen bedöms stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och likvärdigheten i tillämpningen. Samtidigt innebär reformerna ökade krav på resurser, kompetens och administration. Staten behöver säkerställa tillräckliga resurser och ett tydligt genomförandestöd.

FSS vill samtidigt lyfta en principiell invändning som går utöver de enskilda förslagen. Utredningen är ett av flera exempel på en tydlig trend där lösningen på socialtjänstens utmaningar söks i att andra aktörer och professioner ska överpröva, ta över eller träda in i socialtjänstens ställe – i stället för att socialtjänsten ges förutsättningar att lokalt och tillsammans med andra huvudmän göra det arbete som är vårt uppdrag, och vid behov utveckla spetskompetens inom socialtjänsten. Den inriktningen riskerar att underminera en profession som i stället behöver stärkas. FSS anser att reformarbetet framåt bör utgå från motsatt utgångspunkt: att socialtjänstens bedömningar ska bära, och att andra professioner ska bidra i den lokala samverkan – skyndsamt, nära barnet och i gemensam dialog.

Övergripande synpunkter

FSS ser positivt på ambitionen att tydliggöra lagstiftningen och stärka barnets bästa. Samtidigt finns risker för ökad byråkratisering, högre arbetsbelastning och längre handläggningstider.

En profession som ska stärkas – inte ersättas

Socialtjänsten är den enda aktör som har ett helhetsansvar för barnets situation över tid. Ändå återkommer förslag som bygger på antagandet att bedömningar blir bättre om de görs av någon annan än socialtjänsten. Förslaget om sakkunniga i LVU-processen är ett exempel, och det nationella expertteam vid Socialstyrelsen som ska stödja socialtjänsten i särskilt svåra ärenden – exempelvis

placeringsärenden, vilka är mycket vanligt förekommande – är ett annat. Även de tidigare diskuterade ungdomskriminalitetsnämnderna vilade på samma logik.

FSS ifrågasätter behovet av nationella expertfunktioner i ärenden där de berörda barnen i de allra flesta fall redan är kända av lokala aktörer såsom BUP, hälso- och sjukvården och skolan. Det rimliga att förvänta sig är i stället att dessa professioner skyndsamt deltar i en gemensam dialog på lokal nivå, där kunskapen om barnet redan finns. En nationell expertfunktion tillför sällan sådan kunskap, men riskerar att förlänga handläggningstider, fördela ansvaret otydligt och signalera att socialtjänstens egna bedömningar inte är tillräckliga. Sakkunniga och nationellt stöd ska vara just stöd – på socialtjänstens begäran och utan att förskjuta beslutsansvaret.

Tillräckliga förutsättningar och ekonomisk hållbarhet

Många socialnämnder har under flera år kämpat med att få ekonomin att gå ihop. Socialtjänsten har blivit dyrare, men detta beror främst på ökade behov, inflation och löneutveckling – inte på stora ekonomiska satsningar på de reformer som ändå införts. Under perioden 2023–2027 har rättsväsendet och polisen fått en budgetökning som är ungefär dubbelt så stor som ökningen inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg.

Skillnaden i hur brister möts är påfallande. När polisen inte förmår klara upp brott på grund av otillräckliga resurser tillförs mer resurser. När socialtjänsten kämpar med brister förklaras dessa i stället med bristande kompetens, och lösningen som föreslås är att någon annan ska ta över. FSS menar att den slutsatsen inte är rimlig. Reformerna utan full kostnadstäckning riskerar att förbli ambitioner på papperet.

Förtroendet för socialtjänsten

Bilden av socialtjänsten i media förvärrar socionomernas situation och riskerar att desinformation om verksamheten sprids. Individärenden står ofta oemotsagda eftersom kommuner är förhindrade att uttala sig. När både medarbetare och chefer hängs ut och ibland förlöjligas är det en dålig grund för att attrahera nya socionomer till yrket. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys rapport om förtroendet för socialtjänsten (2024) föreslog bland annat att en nationell myndighet bör ges i uppdrag att följa invånarnas syn på socialtjänsten, och att regeringen och kommunerna bör beakta de faktorer som påverkar befolkningens förtroende vid styrningen av socialtjänsten. FSS delar den bedömningen.

1. Sakkunniga i LVU-processen

Förslagen tillstyrks med förbehåll. Sakkunniga bör vara ett stöd till socialtjänsten, inte ersätta professionella bedömningar. Det krävs tydlig ansvarsfördelning, god tillgång nationellt och kontroll över kostnader och tidsåtgång.

FSS vill understryka att sakkunniga inte får bli en väg att i praktiken överpröva socialtjänstens bedömningar. Behovet av kompletterande kunskap bör i första hand mötas genom lokal samverkan med de professioner som redan känner barnet.

2. Åklagares möjlighet att fatta beslut om omedelbart omhändertagande

Förslaget avstyrks. Nuvarande system bedöms fungera väl. Förslaget riskerar att skapa otydlighet i ansvarsfördelning och påverka tilliten till socialtjänsten negativt.

3. Umgänge och barnets bästa

Förslagen tillstyrks. Det är positivt att barnets bästa tydligare anges som grund för beslut om umgänge. Samtidigt bör riskerna för ökad mängd rättsprocesser beaktas.

4. Drogtester

FSS tillstyrker förtydliganden kring drogtester. Testning bör ske när det är motiverat och proportionerligt, men inte utgöra en generell obligatorisk åtgärd.

5. Uppföljning efter avslutad vård

FSS tillstyrker förslaget om utökad uppföljning upp till ett år efter avslutad vård. Detta stärker möjligheterna att upptäcka kvarstående behov av stöd och skydd.

6. Skydd för syskon och placering i särskilda ungdomshem

FSS tillstyrker förslagen. Det är viktigt att syskon inkluderas i skyddsbedömningar och att rätts-säkerheten stärks vid placering på särskilda ungdomshem.

7. Ekonomiska och organisatoriska konsekvenser

Reformerna innebär ökade kostnader och behov av förstärkt bemanning och kompetensutveckling. Staten behöver säkerställa full kostnadstäckning för att reformerna ska kunna genomföras.

Slutsats

FSS delar utredningens ambition att stärka rättssäkerheten och barnrättsperspektivet. För att reformerna ska få avsedd effekt krävs tillräckliga resurser, nationellt stöd och realistiska införandeprocesser.

FSS vill dock avslutningsvis vara tydlig med vilken riktning vi anser att reformarbetet behöver ta. Rättssäkerhet för barn och unga byggs inte genom att flytta bedömningar och beslut bort från socialtjänsten, utan genom att socialtjänsten ges resurser och legitimitet att fullgöra sitt uppdrag – i nära och skyndsam samverkan med hälso- och sjukvård, skola och rättsväsende på lokal nivå. Varje förslag som i stället låter andra aktörer träda in i socialtjänstens ställe bör provas mot frågan om det faktiskt förbättrar barnets situation, eller enbart förflyttar ansvaret. FSS medverkar gärna i det fortsatta arbetet med den utgångspunkten.

Föreningen Sveriges socialchefer
Anna Burston, ordförande